

להארת הרקע הפוליטי ספר לי ליאו פרטים על ביקורו של נציב סוריה בארץ.

הביאו אותו לחיפה, אבל לא הפגישו אותו עם העירייה, מפני שבאותו יום לא היה שוקרי בארץ ואת מקומו מלא יהודי: זכתי לוי. מחיפה הובא לירושלים לא בכניס תל-אביב, אלא דרך ג'נין-שכם. בפגישה בירושלים לא שיתפו אף יהודי אחד. אם כי הוא נפגש עם ראש העירייה הערבי, לא היה חסגן היהודי נוכח. הוא בקר אצאצא במסגד אומר ושם נפגש עם א נשי הסועצת המוסלמית, ואם כי עבר לפני הכותל המערבי, אבל לא הודיעו על כך לשום מוסד יהודי, ובאותו מעמד נמצא בדרך סקרה חטמס התמיד, הרב אורנשטיין. הוא יצא מהארץ מבלי שראא שום מוסד או מושב יהודי. רק במסיבה שסדרה הקונסוליה הצרפתית נוכחו מספר יהודים, ואלמליאח שוחח אתו, ליאו בקש את אייזנברג לדבר עם מזכיר הקונסול בענין זה, וזו היא הרצאה שלו:

לפי בקשת המחלקת המדינית נפגשתי אתמול עם מר כ. מהקונסוליה

הצרפתית, כדי לברר את סיבת אי-ביקורו של הנציב העליון הסורי במוסדות היהודיים בארץ. מר כ. ביקש כי הפגישה תתקיים לא במשרדי הסוכנות היהודית.

אסרתי למר כ., כי הציבור היהודי בכלל והישוב היהודי בארץ בפרט

מחוסים מתמיד אהדה לצרפת, והוא חופתע לראות כי בביקורו האחרון של הנציב העליון הצרפטי בסוריה לא הוכנסו בתכניתו ביקורים במוסדות יהודיים ובמוסבות היהודיות. הציבור היהודי בארץ נפגע מאוד מדבר זה, אם כי לא נגיע הדבר לידי ביטוי בעתונות, ורצוי היה מאוד לדעת אם הקונסוליה הצרפתית בארץ לקחה חלק בסידור התכנית לביקורו או שזו נעשתה על ידי הממשל ארץ-ישראל.

מר כ. השיב, כי הדבר ידוע היטב לקונסול. הנציב העליון בא חנה

מאורחה של ממשלת ארץ-ישראל, ותכנית ביקורו סודרת על ידה. באודסנות נב העיר הקונסול, כי הנציב העליון הרי ביקר על יד הכותל המערבי, וגם היה נוכח בקונצרט הסימפוני, אשר - אגב - התפעל מסנו מאוד.

העירותי כי על ביקורו של הנציב על ידי חכותל המקרבי לא ידע איש,

והמסלה אפילו לא הודיעה על כך בקומוניקט הרשמי שלה. הוא השיב, כי הקונסוליה הצרפתית הודיעה על כך בהודעתה לסוריה, וחבר נתפרסם בקומוניקט הרשמי שם.

מר כ. הוסיף, כי אמנם היו לנציב לאחר הביקורים הרשמיים עוד יום וחצי חפשיים, אולם אלה היו יום ו' אחר הצהריים ויום חשבת, וכידוע המוסדות היהודיים סגורים בימים אלה. כאן אמר, כי ברצונו לדבר גלויות. המסלה הצרפתית יודעת את המצב בארץ והיא מעונינת סאד לבלי התערב לצד זה או אחר, ולכן נסנעו כנראה מלבקר במוסדות יהודיים, כדי לא להראות שהיא נוטה לצד אחד. העירותי על כך, שהנציב ביקר בסועצה המוסלמית העליונה, והוא השיב, כי הביקור היה רק במסגד אופר, ושמה באו אנשי הסועצה לברך את הנציב. הנציב לא חספיק אפילו לראות את המוסדות הצרפתים בעיר. ביום א' יצא לים המלח, ואחר הצהריים היתה לו קבלת שנים לנתיני צרפת בארץ.

מר כ. אמר, כי בדרך כלל אין הסוכנות נתונה ליחס טוב ביותר מצד הקונסוליה, וחבר גם סובן. "הנה, ירידותו של ד"ר י'וסף עם הקונסול הצרפתי כאן נפגעה סאד בזמן האחרון, וחסיבה לכך היא שסר בסן, גיסו של ד"ר י'וסף, חדר בארץ שנים רבות, שהוא נתין צרפת, הגיש בזמן האחרון בקשה להתאזרחות כדי להשתטט מעבודת הצבא, וחוא גם לא הופיע בגיוס הכללי הממשל הקונסוליה, כשנקרא לכך. ד"ר י'וסף עצמו גם ביקר בביתי ערב לפני סועד הגיוס ושאל ממני פרטים בענין זה, כנראה כדי לעזור לסר בסן להשתטט ממובז הצבא. סובן שלא סיפרתי זאת לקונסול(?)". ביום הגיוס הופיעו בקונסוליה כל אזרחי צרפת, מחוץ לשני היהודים נתיני צרפת בגיל הנדון הצרים בירושלים; את האחר מהם - לא פר בסן - הביא מר כ. לקונסוליה לאחר שידולים רבים. הקונסול העיר לאחר זה שהוא איננו אנטישמי, אבל דבר זה עלול לחרגיז כל אדם.

בדרך כלל מתאונן הקונסול על היחסים המוזרים שבין הסוכנות היהודית ובין הקונסוליה הצרפתית כאן. חנה מר בן-גוריון, יושב ראש הנהלת הסוכנות, ירד צרפת, לא סצא לנחוף במסך כל שנות כהונתו להכיר את בא"כוח המסלה הצרפתית בארץ, המסלה האוחדת את הציונות. מר שרתוק

בא לפרקים לבקר את הקונסול, אבל גם הניקורים האלה אינם משאירים אחרים
 רושם רצוי, כי "מר שרתוק כמנהגו אוחז להסביר וללמד פרק בהלכה זו או
 אחרת, לפעמים גם לא חשובות ביותר, והקונסול כדילומטס מרגיש את עצמו
 נעלב על שחושבים אותו לתלמיד שאינו יודע דברים אלמנטריים". ד"ר וייצמן
 היה בארץ, והקונסול הכללי לצרפת נתבקש אז ספאריס להתראות עמו, ולסרות
 ההסתדרויות הרבות לא הגיעו הדברים לירי ראיון; וכשהקונסול בא ספאריס
 ונטאל אם ראה את ד"ר וייצמן הוא נאלץ להודיע, שלסרות סאסציו לא הצליח
 להגיש עמו. מר פ. רוטנברג נבחר כנשיא הועד הלאומי; הקונסול גם כתב על
 זה דין וחשבון למסגרתו, וציין כי הישוב היהודי התאחד תחת נשיאותו של
 מר רוטנברג. אולם הלה לא סזא גם לנכון להראות בקונסוליה. הקונסול
 סציין את יחסיו הטובים עם האוניברסיטה. פרום. פרנקל ידע לקסור קשרים
 עם הקונסוליה, והקונסול סכבד אותם. גם אנשי "אגודת ישראל" ידעו לפנות
 לקונסול ולהביע לו את נכונותם לעמוד בקשרים אתו. הקונסול נפגע גם על
 ידי כך, שבעתונות היהודים בארץ ("הארץ") הופיע סאמר שקבע כי על היהודים
 כנרץ לבלי להתגייס לצבא זר, ואפילו גם לא לצבא צרפת. בדרך כלל נוהגים
 הציונים כאילו לא היתה קיימת מסגלת צרפת, ורק ברע להם הם פונים גם
 למסגלה זו. בהיותו בפאריס נפגש הקונסול עם סנהיגים ציונים בסקום וסזא
 אותם סיואשים, והסיבה לכך היא שהם רואים כי ההסתדרות הציונית סוסכת
 אך ורק על אנגליה ועל ידידותה, ואינה סביאה בחשבון את מסגלת צרפת.
 כשפורסם בישוב היהודי כרוז על ההתגייסות צוין בו, כי ההתגייסות היא
 לעזרה לאנגליה, ושכחו שיש גם מסגלת צרפת, שהיא ידידותית ליהודים.
 רצייתי לדעת אם דבריו של מר כ. הם הרגשתו ורססיו הוא, או סכזאת
 אטר לו הקונסול, והוא הדגיש, שאלה הם דברי הקונסול עצמו. הבינתי
 סהוא בא לסיחה עמי בידיעת הקונסול.
 סובן שביסלתי הרבה סענות, השתדלתי לרכך דברים רבים, אולם העליתי
 את הדברים על הנייר, כי הרבה אפשר ונחוץ לתקן".

ב-4:00 נפגשתי עם רוקח בעיריית תל-אביב על פי יזמתי.

אמרתי לו שאני רוצה לדבר אתו ביחידות, כי אני רוצה לדבר אתו

בגילוי לב גמור. אני יודע יחסו להנחלה, ובהזדמנות זו איני בא להתאונן

על כך. נסיתי למקן את היחסים, ואם כי חנסינות עד עכשיו לא הצליחו, לא התייאשתי מכך, אבל הפעם באתי לדבר אתו על עניינים הקרובים לו, ענין אחד הנוגע באופן מיוחד לתל-אביב וענין שני כללי.

הוברר לי שבמשרד המוטבות יש מזימות לא רק על חיטול הציונות, אלא גם כמה כיבושים ישוביים ובראש וראשונה כל גילויי עצמאות, שהגדול מהם זה תל-אביב ונמל תל-אביב. הממשלה כמובן לא תפגע בנו בגלוי ולא בבת אחת, אלא במצב הקשה הזה תעמיד פנים שבאה לעזרתנו, ויתכן שבקרוב יבואו אתו ברברים על סלילת כביש החוף מתל-אביב לנמל יפו, כאילו לשם הקלת חוסר העבודה והקלת התנועה, ואני מבקש ממנו, שאם יגיע אליו דבר כזה לא יעשה שום דבר מבלי לפנות קודם אלי.

רוקח אמר, שאני לשוא מאשים אותו באי-קואופרציה עם ההנהלה. הוא עומד במגע מתמיד עם קפלן ומתייעץ אתו על כל הדברים, ובענין שפניתי אליו בלי ספק יעשה את משאלתי: לא יעשה שום דבר בלי התייעצות אתי.

הדבר השני, אמרתי לו, שהו הציוס. עם ראשית הספר הלבן עוררתי את המאלה בנשיאות "כופר הישוב", שהסגן החדש מחייב תפקידים חדשים וסידורים חדשים. לצערי נתעכבו הסידורים ההכרחיים, מפני שהדיון ב"כופר הישוב" לא נפתים אף פעם, והיה לי תרושם הברור שרוקח מעכב את גמר הדיון. ושוב לא באתי להתאונן על האבר, אם כי העניינים סבלו מחוסר הסתגלות לסגן החדש. היו כשלונות שלא היה הכרח בהם, אם כי לא כל כשלון יש לסגוא לו אדם. יש גם כשלונות הטבועים בעצם הפעולה ואין סגוס מהם, אבל היו גם כשלונות שלא היה הכרח בהם.

דרשתי תחופים ברורים וחתוכים בין הכוח הליגאלי והחלתי ליגאלי. יוצאתי שעלינו לשמור כעל בנת עיננו על כל כוח מזוין יהודי ברשות הממשלה. אמרתי בימי סערת המלחמה נגד הספר הלבן חיתה לנו עטרה תקיפה, ששום טוסר יהודים ושום צעיר מושבע אצל הממשלה לא יהיה מעורב בשום פעולה נגד הספר הלבן.

מאידך גיסא היה הכרח בהגברת החשאיות, וענפים אחרים של הפעולה הזאת חייבו סידורים חדשים ואירגון מחדש. דברים שצריכים להיות ידועים רק לאיש אחד, אסור שיהיו ידועים לשני אנשים, אולם לצערי עוד נמסכת ערבובית הרשויות, ועל כל דבר דנים כמה וכמה מוסדות שלא לצורך.

בסידור האיחוד השלפתי עם העובדה של פריסט, לא מפני שהכרתי בפרינציפ

זה שראיתי צורך בדבר לגופו אלא מפני ניסוקים פנימיים: שלום בישוב ויחסי אסון חדרי. אולם מזמן כניסתי להנהלה שמתי לי לחוק בל יעבור בפעולה הפוליטית החיצונית אין להכניס שום מוסנט של פוליטיקה פנימית, שום ענין מסלגתי, בין של המסלגה שלי ובין של מסלגות אחרות ושום חשבונות תכסיסיים בין מסלגתיים. היחסים שלנו עם המסלגה ועם הערבים צריכים להקבע לגופם של הדברים. פדרכי זו לא אסור ויהי¹ סה.

בשאלות האירגון לא עמדתי על דעתי, כי התחשבתי עם הענינים הפנימיים,

אולם ביחס לשני כוחות, שאינם תלויים רק ברשותנו חיל הנוטרים, כי זה כוח לינאלי שנתון כולו בידי הממשלה, וביצוע הניוס, שמפני המוניותו אף הוא תלוי הרבה במסיבות פוליטיות, בכל אלה באנו לידי מסקנה שיש הכרח בראשות אחת ויחידה, אם גם יהיו כנגד זה טענות פנימיות.

המסלוגות האחרונים כבר גזלו סאתנו כסח אפשרויות של פעולה בשטח הניוס, אולם לא נוגעו עדיין כל אפשרויות הפעולה. חלק אצא של העבודה נעשה בצורה של הגנה אנטי אוירית, סכבי אש ועזרה ראשונה וכו'; חלק גדול של העבודה נעשה בצורה של הפעמלות - אגב, התעמלות דרוסה גם לגופה - אבל כל זה ירוכז ביד אחת, יד המכוונת את הסדיניות החיצונית שלנו, כי הפעולה צריכה להעשות לפי מקו הסדיני שלנו וסתוך ידיעה נפורה של התנאים הפוליטיים ושל התוצאות הפוליטיות של צעד זה או אחר.

היות ובקרוב צריכה להיות ישיבה של "כופר הישוב" והיא צריכה להביא לידי גמר את הבירורים, מצאתי לנ²סוף להגיד לו את הדברים האלה לפני הישיבה.

רוקח אמר, שהוא לא עכב כל דיון; לחיך, לו היה הרושם שאני דוחה את גמר הבירור. הוא סעדו רוצה לעזור והוא סוכן לגמרי ש"המסמר האזרחי" בתל-אביב יהיה חלק של הפעולה שלנו.

הוא רצה להכנס לדיון של שאלת "המסמר האזרחי", אמרתי ל³שעל זה נדון לחוד לאחר שנסדר את כל הדברים, ולא באתי אליו הפעם לעשות סידורים מעשיים, אלא בתוך מסיבה של שנים לדבר אתו גלויות.

הוא אמר לי שהוא מרוצה מאד מפגישה זו, קבל את דברי, והיה לי

הרושם שבאמת היה מרוצה מהשיחה.

חזרתי לפנות ערב מתל-אביב לירושלים.

על סגן הרוחות בקרב הצבא מעידה הרשימה שמסר לי יחושע:

"בישיבת ועדת ההגנה של הישובים היהודיים היום (27.11.39) לא השתתף

סיור וינהם, והייתה הזדמנות לשוחח ארוכות עם אורורק על הסגן וכו'.

דברנו על סאורעווי היסים האחרונים: מספר הירדן, תל-זור, ענין כדורי הליטוד של א.א. וכו'. אורורק אמר: "זה מעורר חשדות אצל המצביא, ועושה את כל הצבא לחשדנים נוראים. הגנה כעת טילפן לי הקצין פיש על הצעה לרכוש את ה"סזש" לקורס אימון. וענתי: אם מלהזכיר, כעת ברצוני זה אי-אפשר, חכה עד יעבור זעם". עוד דיברתי אמו על היחס הגס של הקצין חוסברו לאברתם אכר ולזינגר. אמרתי, כי אני מבין שאי אפשר ללמד דרך-ארץ איש שהוא גם מסביו, אבל לכל סוכרם להיות גבול. בינתיים נמסקו היהסים ויש שורה של אנשים - בעלי משפחה - שצריך להשתדל להשאירם בטווח, אבל אין משום לכיזם עם ה. בגלל גסותו. הבטחתי לכתוב לו - לאורורק - באופן פרטי (אמניא לו את רשימת זינגר).

הישיבה שלנו נמשכה באופן "ביתי" בלי וינהם. עברנו כרגיל על

הטרוסקול שלפני הארון לפי הרוטינה וסדרנו את הענינים.

אחרי כן בא אורורק בשיחה פרטית צאצאם בהחלט וסודית עד סגור:

בישיבה האחרונה החליט המצביא לאסור על הסטוריינים של J.S.F.

להתנועע, - הבעתי השתוממות על הסיבה. אורורק אמר: "זו הסיבה הטפשית של הפחד, שפא ביום בהיר אחד יטעלו בגדנו" (קוטשלקס הזה רודף אחריהם).

שאל ממני הצעה. הצעתי - אם הגזירה נגזרה - שהסטוריינים ייזארו ללא

תנועה, יש להעמידם בנקודות, אולם לפי שקודם ה- [J.S.F.] הם יהיו רשאים

לצאת לפעולה במקום שהוא יצוה. זה יתן גם אפשרות של פעולה במקרה של

גורן ואפשרות לאכות עד יעבור זעם "ענני החסר השמשי" זאת.

חשבתי שבזה נסגר לכל הפחות היום, אולם לא: המצביא רוצה להפחית

את מספר הרוכים שכירי משטרת הישובים היהודיים. מספר הרוכים הנוכחי הוא

400+4,346 רוכים שצריכים להיות בתור רוצה של האינספקטורים. אורורק

שאל אותי באיזו סידה אמר להפחית. אמרתי, שאינני רואה כל אפשרות להפחית

מפעטים פעטיים, ואם ההפחתה תבטא בלקיחת רובה אחר או שנים מפקוד זה או

אחר, הרי זה לא יספק את המצביא ורק יזיק. הצעתי שמוטב לא להפחית את הקבע

של הרובים של אכזב, אלא - כמו במקרה של המסוריינים - להעביר חלק לרזרבה, ז.א. להגדיל את הרזרבה על חשבון הנקודות. ההצעה טענה חן בעיני אורורק וחוא הנטייה להציע זאת לצבא, אולם הוא מסופק אם הם יקבלו אותה "בסגן חסוד שהם שרויים בו עכשיו".

דברנו גם על העסקת נוטרים למטרות אחרות. מבלי לשרטט זאת דברנו על הצעת המיור מרחובות להשתמש בנוטרים כדי להשליט סדר בנקודות כשתוכנס עבודה ערבית וכשתהיינה מספרות. - הוא הסכים שזו תהא שפוט יוצאת מהכלל להעמיד את חיל הנוטרים בפני נסיונות כאלה. אצאג אמר שהאינספקטור הולי הגיב על זה באופן הכי נכון בהניאו לסני הסיור שהצבא את ההוראות למסטר הגע, והדגיש שמעולמם של הנוטרים הוגדרה שם באופן מסוים ושהתערבות בסכסוכי עבודה פנימיים לא מוזכרת שם.